

з якого видно, що йому було пред'явлено єдине звинувачення – членство в гетьманському уряді. Винним себе він не визнавав.

На засіданні колегії ВУЧК від 8 липня 1919 р., на якому головував М.Лацис, по справі “гражданина Науменко Володимира Павловича – бывшего министра гетманского” було ухвалено: “Расстрелять. Приговор привести в исполнение в 24 часа”.

Відмітки про виконання вироку нема, але з преси (газета “Більшовик” від 10 липня 1919 р.) відомо, що В.П.Науменка розстріляли в числі інших “контрреволюціонерів”.

9 липня керівники УАН В.Вернадський та А.Кримський звернулися до ВУЧК і народного комісаріату освіти з листами, в яких прохали звільнити заарештованого, але було вже пізно.

В.Короленко занотував до щоденника 20 липня 1919 року: “...Київські “Вісті” раз у раз друкують довгі криваві списки розстріляних без будь-яких дійсних підстав. Усі ці списки забарвлюються для мене і для багатьох благородним ім'ям Вол.Павл.Науменка, який загинув од цього кривавого шаленства”.

Це були перші круті хвилі червоного терору в період чергової радянської окупації України (лютий – серпень 1919 р.).

У день розстрілу Володимира Науменка, 8 липня 1919 р., вийшов друком перший номер журналу “Книжний вістник” з його статтею про бібліотеку “Старої громади”.

Перу цього філолога широких наукових досягів і культуролога, діяльного розбудовника українського національного відродження належать, зокрема, праці “Слово о полку Игореве” как памятник дружинной поэзии”, “Хровографы южнорусских редакций”, “Происхождение “Думы о С.Кишке””, “Гр.Хв. Квітка–Освоє” явєнко і його думки про українську мову в письменстві”, “Обзор фонетических особенностей малорусского языка”, статті про І.Котляревського, Л.Глібова, М.Костомарова та інших.

І.О.Ільєнко

Ярослав Дашкевич

НАРАДА НЕЗДІЙСНЕНИХ МРІЙ

Нещодавно Львівська наукова бібліотека ім. Василя Стефаника видала брошуру “На шляху до створення репертуару української книжки” (Львів, 1991 р.), що викликала великий інтерес серед фахівців. Враховуючи малий тираж видання, редакція визнала за доцільне надрукувати в журналі вступне слово визначного сучасного вченого, кандидата історичних наук Я.Р.Дашкевича до протоколу наради бібліографів у Києві 1945 р. і доповідь на ній Ю.О.Меженка.

Нарада “за довгим столом” (бо саме таким був стіл, за яким сиділи учасники розмови 21–22 грудня 1945 р. в кабінеті директора Бібліотеки Академії наук УРСР в Києві) належала до тих серйозних наукових зустрічей, що могли стати зворотним пунктом в історії української бібліографії нового часу. Народа могла, але не стала зворотним пунктом.

Присвячена складанню “Бібліографії української книги 1798–1914 рр.” (таким нейтральним визначенням прикрили широковживану у 20–х – на початку 30–х рр. назву “Репертуар української книжки” – репертуар бо викляли як націоналістичний і навіть сам термін зник з бібліотечно–бібліографічної мови), нарада накреслила цілком реальні й конкретні шляхи реалізації амбітного, але надзвичайно актуального досі плану складання наукового опису усіх книжок, виданих українською мовою за 117 років доби т. зв. Другого українського відродження. Здавалося, справа “Репертуару української книжки” (тепер ми вже не боїмося таких слів) опинилася в добрих руках: енергійного і вольового організатора, людини великої особистої культури – Ю.Меженка. Книгознавець європейської міри, в минулому директор ліквідованого за “ізм” Українського науково–дослідного інституту

книгознавства в Києві, редактор дуже престижного для української культури журналу “Бібліологічні вісті” [1], Ю.Меженко, який чудом спасся від сталінської м’ясорубки, недавно був повернувся до Києва з лєнінградської еміграції, щоб “поставити на ноги” Бібліотеку АН УРСР.

Важливість, необхідність складення “Репертуару української книжки” – не просто з бібліографічної, але з культурологічної, українознавчої точки зору, захищати не треба. Майже всі більші нації світу мають у своєму розпорядженні бібліографічні підсумки книжкової культури власного народу. Українська нація такого підсумку не має, не з її, зрештою, вини. Про тернистий шлях репертуару я писав не так давно [2] і не хочу повторювати викладені докладно причини, чому репертуар намагалися створювати і чому до його створення не допустили.

В момент проведення наради 21–22 грудня у напівзруйнованому Києві справа репертуару виглядала цілком здійснюмою. Результатом наради стала інтенсивна праця над виготовленням робочої картотеки бібліографії у Києві та у Львові (варто згадати львівських бібліографів 1945 – 1948 рр., що дуже ретельно працювали над картотекою, – К.Малицьку, зрештою, відомого

громадського діяча та письменниці, У.Сітницьку, І.Суховерського, М.Штелігу, також письменниці; я був виконавцем та одночасно здійснював керівництво цією працею). Картотеки, які, незважаючи на всі перипетії долі, вціліли як у Києві, так і у Львові, налічують по близько 30–35 тисяч карточок кожна, що повинно відповідати яким 23–25 тисячам назв українських книжок (на деякі книжки є по кілька карточок), виданих у 1798–1914 (1916) рр. Підрахунки ці приблизні, як і приблизна оцінка, що поза робочою картотекою залишилося ще близько 1–2 тис. назв книжок, які (і назви, і самі книжки) ще треба розшукати. У 1948 р. праця над картотекою припинилась – керівників теми звинуватили в націоналізмі. Ю. Меженко подався в другу еміграцію до Ленінграда. (Необхідно підкреслити, що львівська картотека повинна виявитися дещо багатшою від київської; справа в тому, що вже після того, як у Києві офіційно “закрили” тему, у Львові праця над доповненням картотеки продовжувалася ще кілька місяців). Крім картотеки, було виготовлено – на підставі інструкції науково-бібліографічного опису, пристосованого саме до репертуару, – приблизно половину першого тому “Бібліографії української книги”. Ця частина тому, що охоплювала 1798–1860 рр., була підготована також у двох примірниках. Львівський примірник зник після мого арешту в грудні 1949 р.; доля київського примірника невідома. Протокол наради 21–22 грудня 1945 р., що зберігався у мене дома, мандрував різними шляхами і, на щастя, зберігся – на його підставі здійснюється сьогоднішня публікація. Чи зберігся аналогічний протокол у Києві – не знаю. Досі бібліографам київської Центральної наукової бібліотеки ім. В.І.Вернадського АН України його розшукати не вдалося. Не віднайдено два дальші важливі документи: перелік джерел, розписаних при складанні робочої картотеки, та наукову інструкцію бібліографічного опису, складену згідно з вимогами репертуару.

Після 1948 р. намагалися відродити славу репертуару більше теоретично, як практично. Нові надії виникли у 1989 р., коли Бюро відділення літератури, мови та мистецтвознавства АН УРСР прийняло ухвалу “Про створення державного фундаментального реєстру друкованої продукції України”. Складовою частиною цього “реєстру” з довгою і недоладною назвою мала б стати також “Бібліографія української книжки” ...

Як я переконався під час зустрічі з колективом бібліографів, що відбулася в Києві 18 квітня 1991 р. у ЦНБ АН УРСР (у зустрічі брали участь також працівники інших київських бібліотек), перед

упорядниками з кінця ХХ ст. стоять ті самі теоретичні і практичні проблеми, що стояли перед упорядниками з середини ХХ ст. Протокол наради з перед 46 років зберігає свою актуальність досі, що само по собі не може бути причиною великої радості, але й стало поштовхом для його публікації сьогодні.

* * *

Читачі помітять, що 21–22 грудня 1945 р. в Києві велася дуже серйозна і принципова, відверта і відважна – незважаючи на нелегкий і непевний час (бо називалося чимало проскрибованих імен, особливо в доповіді Ф. Максименка; бо дискутували над долішніми межами бібліографії – 1913, 1914, 1916 чи 1918 роки, що також могло викликати різні підозріння) – розмова про репертуар. Так само серйозно і принципово, відверто і відважно працювали над картотекою і науковим описом книжок.

Учасниками наради були видатні вчені-книгознавці і не лише книгознавці, молоді бібліографи і науковці, для більшості яких, здається, нарада назавжди залишилася і в думках, і в серці. Творцем – і душею – концепції був Ю. Меженко, не лише знавець книги, але й літературний критик, літературознавець, один з творців тої нової української естетичної думки (група “Музагет”), яку потім виклинали не менш завзято, як і очолюваний Ю.Меженком УНІК [3]. Ю.Меженко намагався популяризувати ідею українського книжкового репертуару також поза стінами Бібліотеки АН УРСР серед спеціалістів та наукової громадськості. Велика його стаття на цю тему – “Бібліографія української книги, її завдання, обсяг і методи її створення” – була опублікована у “Науковому збірнику Бібліотеки АН УРСР” (Київ, 1946.–Ч 1–С. 4–14). Збірник майже зразу після надрукування тиражу (було розіслано лише кілька обов’язкових примірників, а кілька екземплярів забрали автори з друкарні) пішов під ніж. Досі збереглося не більше 6–7 примірників [4]. Подібну статтю Ю.Меженка російською мовою московська “Советская библиография” друкувати відмовилася.

Ф. Максименко був сам проскрибованою особою на час наради. Він залишався у Києві під час німецької окупації, жертвовно оберігаючи книжкові багатства Бібліотеки Київського державного університету. Недалий був час, коли, оголошений у Києві персоною “нон-грата”, змушений буде шукати притулку у Львові – притулку дуже щасливого, між іншим, для Наукової бібліотеки Львівського державного університету, яку він, в міру своїх сил і можливостей,

оберігав від тих грабувань 40–50–60–х років, що покотилися по інших наукових бібліотеках Львова [5]. М.Деркач, літературознавець (яку, як відомий авторитет у вивченні творчості Лесі Українки, використовували всі, кому не було лінки, закриваючи, одночасно, перед нею дорогу до широких літературознавчих досліджень, а якої “Хроніка життя і творчості Лесі Українки” абсурдно знищилася вже після смерті авторки) і книгознавець, останній захисник колишньої Бібліотеки Наукового товариства ім. Шевченка, на фондах якої, в першу чергу, будувалася львівська робоча картотека (доля цих фондів склалася трагічно) [6]. З молодших – Н.Шеліхова (у протоколі Шелехова), заслужена авторка тритомної бібліографії “Історія Києва” (Київ, 1956–1963; вийшла тиражем аж 300 примірників!) та “Бібліографії російської і української бібліографії по історії Української РСР, 1956–1965 рр. (Київ, 1966; в співавторстві з О.Ровнер; таким же ж гірко смішним тиражем), невтомний борець за “Бібліографію історії України” [7] (боротьба ця у 60–70–х рр. була приречена на запрограмовану властимущими від історичної науки повну невдачу). З цього ж приблизно покоління О.Ровнер, автор “Інструкції бібліографічного опису” (Київ, 1951) та біобібліографій О.Шліхтера, М.Птухи, К.Воблого. Були учасники різних моральних якостей. Присутній на нараді Л.Хінкулов, пізніше автор дуже кон’юктурних і поверхових літературно-критичних та літературознавчих праць, в часах наради – керівник бібліографічної групи Інституту літератури АН УРСР (на цьому посту він здобув собі скандальну славу, видавши у 1948 р. під власним прізвищем та з передмовою академіка О. Білецького майже 800–сторінковий біобібліографічний покажчик “Словник української літератури. Т. 2, ч. 1. Письменники Радянської України”, який насправді був результатом праці цілого колективу бібліографів), як видно з протоколу, на нараді дуже рідко просив слова. В.Лутковський дуже інтенсивно

працював над “Словником українських рим” – що трапилось з цією працею та її автором – не знаю. Я був наймолодшим учасником наради – мені якраз минув дев’ятнадцятий рік – захопленим і запальним. Мабуть тому, що наймолодший, єдиний (як здається) з учасників наради залишився живим та, як захотіла іронія долі, на новій нараді, присвяченій репертуарові, що має відбутися восени 1991 р. у Києві, знову говоритиму на тему “Мовні проблеми Репертуару української книжки 1798–1916 рр.”. Сумно, що ця сама платівка програватиметься знову через 46 років.

* * *

Канцелярський стиль документу, який ось публікується, трохи дратує, але тут нічого вдіяти не можна. В загальному ж протокол добре передає хід наради, атмосферу, в якій вона відбувалася, – в основному, правильно викладає хід думок доповідачів, дискусіантів. До тексту внесено мінімальну літературну правку. Окремі, не дуже ясні місця, доповнено вставними словами у квадратних дужках. Скорочення у протоколі (крім загальноновживаних) у більшості випадків розв’язано в тексті без позначення цього. Позатекстові примітки уточнюють і пояснюють місця, зрозумілі лише спеціалістам бібліографам та книгознавцям. Сам протокол (це машинописна копія, виготовлена у 1946 р.) зберігається тепер у науково-бібліографічному відділі Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника АН України.

* * *

Минуло майже півстоліття від наради в напівзруйнованому Києві, наради, що мала бути важливою віхою нашого українознавства. Хто у сучасній блискучій столиці України візьме естафету в свої руки, щоб справу репертуару довести до кінця? З надієющо спадкоємці знайдуться, випускаємо Протокол 1945 р. в світ.

ПРОТОКОЛ

наради, присвяченої складанню “Бібліографії української книги 1798–1914 рр.”, яка відбулася в Бібліотечі АН УРСР 21–22 грудня 1945 року.

ПРИСУТНІ НА НАРАДІ: проф. МЕЖЕНКО Ю. О. (директор Бібліотеки АН УРСР), ТАЦЬКА Д. П. (заступник директора Бібліотеки АН УРСР по науковій частині), ДАШКЕВИЧ Я. Р. (Львівський філіал Бібліотеки АН УРСР), ДЕРКАЧ М. Д. (Львівський філіал Бібліотеки АН УРСР), ХІНКУЛОВ Л. Ф. (Інститут літератури АН УРСР), МАКСИМЕНКО Ф. П. (Київський держ. університет), МАРКІВСЬКА Т. М. (завідуюча відділом опрацювання), ТОРШТЕЙН А. А. (завідуюча відділом фондів й обслуги), ВОЛОБУЄВА Т. Г. (завідуюча відділом наукової бібліографії), РОВНЕР О. С. (завідуюча бібліографічним сектором), ЛУТКОВСЬКИЙ В. В. (старший бібліотекар) та такі співробітники бібліотеки: БІЛИК О. Я., БОНДІНА О. Ф., БОРЕВСЬКА С. Ф., БРОДОВСЬКА О. З., КАРАМИШЕВ А. А., КОВАЛЕНКО Е. Е., ЛЯШЕНКО О. М., ПРАЙСМАН Я. Н., ПУЛІЯН Г. А.,

РАБЧИНСЬКА О. В., ШЕЛЕХОВА Н. М., ШЕФФЕР Т. В.

Головус – проф. МЕЖЕНКО Ю. О.

Секретар – ПРАЙСМАН Я. Н.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

1. Завдання, обсяг та джерела роботи.

Проф. МЕЖЕНКО Ю. О.

2. Бібліографія української бібліографії як джерело для складання ‘‘Бібліографії української книги 1798–1914 рр.’’

г. МАКСИМЕНКО Ф. П.

3. Мовні проблеми ‘‘Бібліографії української книги 1798–1914 рр.’’ в Галичині та на Закарпатті.

т. ДАШКЕВИЧ Я. Р.

4. Основні засади опису книжок в майбутній бібліографії.

т. МАРКІВСЬКА Т. М.

5. Анотація, її характер та мета в майбутній бібліографії.

т. РОВНЕР О. С.

6. Утворення фонду ‘‘Української колекції’’.

т. ЛУТКОВСЬКИЙ В. В.

7. Розподіл функцій роботи поміж Києвом та Львовом.

т. ВОЛОБУЄВА Т. Г.

СЛУХАЛИ: 1. ЗАВДАННЯ, ОБСЯГ ТА ДЖЕРЕЛА РОБОТИ.

т. МЕЖЕНКО Ю. О.

Перед нами поставлено важливе завдання – створення бібліографії української книги за 1798–1914 роки. Цю роботу не слід розглядати як епізодичну, це – частина великої роботи над бібліографією української літератури взагалі. Однією з підтем і є бібліографія української книги. Тематично й формально вона є найпростішою серед цілої бібліографії. Обсяг цієї роботи порівняно не дуже великий. На цій роботі ми зможемо спробувати свої сили й готувати кадри для майбутнього розгортання роботи. Сьогодні нас лімітують кадри. Цю роботу можна розглядати як випробування наших сил. Нам треба розв’язати перед початком роботи низку питань, які встановлюють межі нашої роботи й матеріалів, з якими доведеться працювати. Досить складно встановити критерій ознак української книги. На мою думку, ознакою повинна бути книга українською мовою. Це не смислова, а формальна ознака. Цим окресленням справа в значній мірі полегшується. Але низку питань ще доведеться спільно обговорити пізніше в міру виникнення їх в процесі роботи. Хронологічні межі – 1798–1914 рр. Це питання не складне, навіть не підлягає великій дискусії. 1798 р. – початок нової української літератури, 1914 рік – початок Світової війни, яка внесла дуже великі зміни в зміст самої книги. Чи приймемо 1914 рік включно, чи виключно, побачимо пізніше, а збирати матеріал будемо включно. Складніше питання – це питання мови, його варто обговорити окремо. По цьому питанню ми маємо заслухати доповідь Ярослава Романовича Дашкевича. Залишається питання що таке книга? В практичній роботі для себе треба ясно знати, що вважатимемо за книгу. Для нас, в даному разі, не важно визначити термін ‘‘книга’’ під поглядом теоретичним або філософським. Розв’язуючи термін, зараз для нас важливим є практична сторона нашої роботи. Книгою я пропонував би вважати кожен поліграфічний друкований твір незалежно від змісту й способів друку (літографія, набір шрифтом та ін. способи друку, в т. ч. художні). Все це входить в наше поняття книги. Розміром вважати, починаючи від 8 сторінок. 4 сторінки – це аркушівка, не потребує ніякої фальцувальної роботи. 8 сторінок – ембріон якоїсь брошури, на цій грані не настоюю, але ставлю це як матеріал для обговорення. В книгу входить і альбом – навіть без суцільного тексту. Наприклад, альбом малярських работ Шевченка. Ноти слід брати не з 8 сторінок, а навіть з 4–х сторінок, оскільки це специфічний друк. На 4–х сторінках укладається повний твір. Періодичні видання зараз не будемо вважати за книгу, не тому, що я так взагалі вважаю. Бібліографія періодичних видань, яка існує, наші поточні проблеми задовольняє, вона є і щодо неї, то можемо тимчасово заждати. Треба умовитись. Що ж вважати за періодичне видання? Є такі друки, які межують з типовою книгою, з періодичним виданням. Що є періодичне видання у чистому виді? Періодичне видання має за своїм завданням виходити не

за рік, і має організовану передплату. Серійні видання – якщо не мали річної передплати – не вважати за періодичне видання. Наприклад, на “Записки Наукового товариства ім. Шевченка у Львові” передплати не було, ані періодичності, ані кількості чисел не гарантували. Ця форма – проміжна, її слід вважати за книгу. Серійні видання–бібліотечки – я пропоную не вважати за періодичне видання. Кожний окремий номер становить книжкову одиницю. Як зразок наведу: “Бібліотека найзнаменитших повістей” – такі видання, я вважаю, треба тлумачити не як періодичне видання, а як книгу. Відбитки й вирізки. Відбитки – це книга, вирізки не вважати за книгу. Складніше з двомовними виданнями. Я не можу запропонувати формулу, яка окреслила б різні нюанси з такими виданнями, наприклад, як словники, які видаються двома мовами. Складніше, коли український матеріал заповнює не весь текст, а є середкнижковий. Наприклад, повна збірка творів Квітки–Основ’яненка, в якій є українські твори і російські твори автора. Такі видання важливі своїм змістом, їх значення для української книги не викликає сумніву, але це не є окремий поліграфічний твір. Тут нам доведеться порушити чистоту тлумачення терміну “книга”. Інших питань, які б стояли як основні, сьогодні немає. В процесі обговорення ми доповнимо, докладно з’ясуємо низку питань. На мою думку, в цій роботі, хоч вона і запланована на 3 роки до моменту здачі бібліографії до друку, основні питання мають бути з’ясовані, уточнені зараз. Робота дуже велика, яка потребує великої кількості годин, бібліографічних розшуків. Ця робота повинна мати велике принципове значення. В розмові в Раді Народних Комісарів з т. Бажаном було підкреслено, що ця робота – символ возз’єднаної України й має державне значення. Книги, які виходили поза межами УРСР, також мають бути включені. Треба добре продумати організаційні заходи. За попередніми підрахунками, дуже умовними, ми матимемо 15–20 тисяч одиниць. На жаль, у нас немає матеріалів, щоб з точністю встановити кількість. Сучасний стан бібліографії української книги не дає уяви про точну кількість і це висуває перед нами потребу попередньої організації робочої картотеки. Наявність такої означатиме, що робота має базу. Це першочергове і важливе завдання. Отже, сьогодні маємо заслухати також доповідь Федора Пилиповича [Максименка] “Джерела української бібліографії”.

Друга справа – як забезпечити якість роботи. Насамперед потрібний добре організований фонд. Львівський філіал має такі фонди. Фонди нашої бібліотеки мають бути доповнені. Отже, доведеться працювати на двох фондах. Докладніше про це ми заслухаємо в доповіді т. Лутковського, оскільки це питання ставимо окремо.

Останнє питання як же має виглядати робота в цілому? План видання?

Найдоцільніша форма – основний бібліографічний ряд буде хронологічний. До нього додані ключі. Хронологічний ряд відповідає лише на одне питання – в якому році, що саме вийшло. До ключів звертатимуться дуже часто. Ключі, які одсилають до схедограми, мають бути 1) іменний; 2) видавничий; 3) топографічний.

А як же бути з ключем змістовим? Чи це буде систематичний, чи предметовий? Перший – замало, другий – надто складно.

Отже, слід обміркувати, яким повинен бути змістовий ключ. Доцільно мати ключ назв. Кількість ключів – це питання ставимо на обговорення. Можливо, будуть додаткові, [матеріал для] яких потрібно включати до схедограми.

Підсумовую: передбачається 15–20 тис. назв. Перший рік роботи піде на утворення робочої бібліографічної картотеки і організації фондів. В 1946 році потрібно буде приступити до самого опису не в широкому масштабі, але 1947–48 роки віддати самій схедографічній роботі. Питання схедограми – складне і тому [його] ставимо окремо. Робота провадитиметься в двох містах: у Києві й у Львові. Треба домовитись, в яких організаційних формах буде поставлена робота.

Ясна річ – один одному допомагає, доповнює. В двох містах утворюються рівнобіжні картотеки. Це сприятиме більшій погодженості в роботі.

1. Див. Дашкевич Я.Р. “Бібліологічні вісті” – ідеї та люди // Євшан–зілля (Львів). – 1989. – Ч.5 – С. 1–13. – Самвидавний машинописний журнал.

2. Дашкевич Я. Репертуар української книжки 1798–1916 років – коли він буде? // Наука і культура. Україна: Щорічник. К., 1990. – Вип. 24. – С. 163–173.

3. Див. Дашкевич Я. Юр Меженко // Український вісник. Київ – Львів, 1987/1988. – Вип. 9/10. – С. 125–135. – Діаспорний передрук самвидавного журналу.

4. Варто пригадати важливіші статті збірника. Крім статті Ю.Меженка, там було надруковано: Дашкевич Я. Словник псевдонімів, криптонімів, криптограм. – С. 26–50; Бутник–Сіверський Б. Літографська справа на Україні в середині минулого століття. – С. 51–64; Тацька Д. Бібліотека АН УРСР під час Вітчизняної війни. – С. 65–68; Друкована

- продукція УРСР за 1945 рік. Коротка довідка – С. 85–92 Також повідомлення *Крип'якевич І.* Чергові дослідження над діяльністю Івана Федорова – С. 94–97; Його ж. Невикористане джерело до історії старої книги. – С. 98–102; *Герасименко В.* Архівні матеріали М.І.Костомарова – С. 103–106, а також рецензії *П.Лопова, С.Маслова, Ю.Меженка, М.Суслопарова, С.Борового, К.Дзюбенка, І.Маранца.* Здається, настав час перевидати цей збірник репринтом.
5. Про друковану спадщину Ф.Максименка див: *Бутрин М.Л.* Федір Пилипович Максименко: Біографічний покажчик. – Львів, 1983. – 32 с.
6. Див *Дашкевич Я.Р.* Репертуар української книжки (1798–1917 рр.) та фонди Бібліотеки НТШ // Т.Шевченко і українська національна культура: Матеріали наукового симпозиуму – Львів, 1990. – С. 137–138; Його ж. Доля і недоля нешої бібліотеки // *Культура і життя* – 1991 – 6 травня.
7. З її ініціативи виник лист “Про необхідність видання бібліографії історії УРСР”, який за підписами шести істориків та бібліографів було опубліковано в “Українському історичному журналі” (1965 – N 1 С.158–159).

Н.В.Козакова

Календар пам'ятних дат ЦНБ

1918

- 2 серпня** На підставі Закону про утворення фонду “Національної Бібліотеки Української держави”, ухваленого Радою Міністрів, почала своє існування Національна Бібліотека Української Держави в м.Києві.
- 23 серпня** Утворено Тимчасовий Комітет для заснування Національної Бібліотеки Української Держави в м.Києві. Перший склад Тимчасового Комітету: голова В.І.Вернадський (перший президент Української Академії наук) і його члени: С.О.Єфремов, А.Ю.Кримський, Г.П.Житецький і В.О.Кордт. У 1919 р. склад Комітету було розширено до 8 осіб, а в 1921 р. зменшено до 6. На чолі Комітету після від'їзду В.І.Вернадського з Києва стояли Д.І.Багалій, П.Я.Стебницький, П.А.Тутковський, В.Д.Данилевич, В.О.Кордт. Членами Комітету були: Д.І.Багалій, В.І.Липський, П.А.Тутковський, Ю.О.Меженко–Іванов, В.В.Міяковський, С.П.Постернак, Г.П.Житецький. Тимчасовим Комітетом було видруковано заклик “Від Тимчасового Комітету для заснування Національної Бібліотеки Української Держави в м.Києві” та перший “Статут Національної Бібліотеки Української Народної Республіки в м.Києві при Українській Академії Наук”.
- 5 жовтня** Затверджено першу Інструкцію щодо діяльності Тимчасового Комітету для заснування Національної Бібліотеки Української держави в м.Києві.
- Листопад** Тимчасовим Комітетом складено план організації Національної Бібліотеки Української Держави та її штати на 1919–й р. і надалі.

1919

- Початок року** Бібліотечі надано одну кімнату в будинку Міністерства освіти (Терещенківська вул., N2).
- Кінець березня** Бібліотека одержала тимчасове приміщення – головний корпус Колегії Павла Галагана (Фундуклеївська вул.). Бібліотеку переведено до 4 кімнат у найменшому корпусі Колегії П.Галагана (на розі Пушкінської та Фундуклеївської вул.).
- 3 травня** Спільне зібрання Академії наук ухвалило замінити термін “Національна” терміном “Всенародна” і назва Бібліотеки стала “Всенародна Бібліотека України при Всеукраїнській Академії наук у м.Києві” (ВБУ).
- 30 серпня** На голову Ради Бібліотекарів ВБУ обрано члена Тимчасового Комітету Євгена Олександровича Кивлицького.
- Вересень** Книжковий фонд ВБУ перенесено до приміщення Академії наук (за пропозицією останньої).
- Грудень** Академія наук вимагає від ВБУ звільнити зайняті приміщення
- Видруковано 2 номери тримісячного часопису “Книжного Вістника” – видання Всенародної (Національної) Бібліотеки України (за редакцією Г.Житецького).

1920

- Січень–лютий** Бібліотеку переведено до приміщення будинку на бульварі Т.Шевченка, N36 (I і 3 поверхи); крім того, за нею залишились кімнати в приміщенні Академії наук, у Педагогічному музеї (2 кімн.), у Колегії Павла Галагана (1 кімн.).
- 25 серпня** На Голову Ради Бібліотекарів обрано члена Тимчасового Комітету Юрія Олексійовича Іванова–Меженка, якому Комітет доручив, oprіч головування в Раді, ще й догляд та адміністративне керування Бібліотекою.
- Жовтень** З ініціативи завідуючого Подільським краєвим архівом Ю.С.Олександровича і за допомогою ВБУ було засновано Вінницьку філію ВБУ. В 1923 р. її очолив В.Д.Отамановський (згідно з рішенням Укрнауки від 11 липня 1930 р. Вінницьку філію було ліквідовано).